

**การประเมินหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ
สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์**
**The Curriculum Assessment of Information Management
Program, School of Informatics, Walailak University**

ดร.ศิวนาถ นันทพิชัย

Dr.Siwanath Nuntapichai¹

ดร.สัจจารีย์ ศิริชัย

Dr.Satjaree Sirichai¹

สิริวัจนา แก้วพณี

Siriwatchana Kaewphanuek¹

คณิตสรณ์ สุริยะไพบุลย์วัฒนา

Kanitsorn Suriyapaiboonwattana¹

บทคัดย่อ

การประเมินหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้รูปแบบการประเมินตามแบบจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) ประกอบด้วย (1) การประเมินบริบท โดยการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และ (2) การประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 170 คน

ผลการประเมินมี 4 ด้าน คือ (1) บริบทและความเหมาะสมของหลักสูตรฯ (2) ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรฯ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การรับนักศึกษา คุณภาพนักศึกษา

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์;
Lecturer of Information Management Program, School of Informatics, Walailak University

อาจารย์ผู้สอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และโครงสร้างหลักสูตรฯ (3) กระบวนการของหลักสูตรฯ ได้แก่ การจัดการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน การสนับสนุนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และกิจกรรมเสริมหลักสูตร (4) ผลผลิตของหลักสูตรฯ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา ผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ความสามารถของบัณฑิต และบุคลิกภาพของบัณฑิต จากผลการประเมินสามารถสรุปคุณลักษณะของหลักสูตรฯ ได้ 4 ด้าน คือ (1) สภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตรฯ พ.ศ.2549-2554 (2) จุดเด่นและจุดด้อยของหลักสูตรฯ (3) การปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรฯ และ (4) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรการจัดการสารสนเทศในอนาคต

Abstract

The survey research of this study was applied the CIPP Model (Context-Input-Process-Product Model). It included of 2 parts of research; first was the context evaluation, which was collected by the document analysis and the in-depth interview of 3 experts, and the second was the input, processes and output evaluation, which was collected by the questionnaire survey from 4 stakeholders, include 170 persons.

The results of CIPP model evaluation has 4 parts mainly; (1) context evaluation and the suitable of the IM program in the context (2) input evaluation includes the public relation of IM program, recruitment of the students, the quality of the students, the lecturers of IM program, the learning resources & its environment, and the structure of IM curriculum (3) processes evaluation, i.e. the learning management, curriculum design, learning supports, learning evaluation and learning activities in IM program (4) output evaluation i.e. the learning achievement of the IM students, the performance of IM students, the competency and personalities of IM scholars. From the results of these studies, its reveals the 4 characteristics of IM program, i.e. (1) the status of the curriculum management of Information

Management (IM) Program 1996-2001 (2) the strengths & weaknesses (3) the approach for IM curriculum improvement and (4) the approach for development of IM curriculum, which are important as basic information for implementing the IM curriculum in the future.

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร หลักสูตรการจัดการสารสนเทศ โมเดล CIPP

Keywords : Curriculum evaluation; Information Management curriculum; CIPP Model

บทนำ

หลักสูตรการจัดการสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2549) มีปรัชญาและวัตถุประสงค์บนพื้นฐานของหลักสูตรสารสนเทศศึกษา (Information Studies) พ.ศ.2540 และหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ (Information Management) พ.ศ.2545 โดยปรัชญาของหลักสูตรฯ มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตสาขาการจัดการสารสนเทศให้มีความรู้และทักษะทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในการจัดการสารสนเทศ ซึ่งมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถ (1) จำแนก จัดเก็บ จัดระบบ ค้นคืน ประเมิน และเผยแพร่สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) บูรณาการความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ได้ (3) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ และ (4) ประยุกต์ใช้ทฤษฎีและทักษะทางด้านจัดการสารสนเทศในการประกอบอาชีพอิสระที่เกี่ยวข้องกับงานสารสนเทศได้

แนวคิดการจัดการศึกษาของหลักสูตรการจัดการสารสนเทศจำแนกเนื้อหาเป็น 4 ระดับ โดยแต่ละระดับจะเน้นให้นักศึกษาพัฒนาความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป ซึ่งแต่ละระดับมีแนวคิดที่สำคัญคือ (1) ระดับที่ 1 มุ่งเน้นการศึกษาถึงความรู้พื้นฐานทางด้านสารสนเทศและการจัดการ สารสำคัญมี 2 ส่วน คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสารสนเทศ ความรู้ สื่อสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ โดยสามารถค้นคว้า ประเมินสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และความรู้พื้นฐานหรือหลักการจัดการสารสนเทศในบริบทของบุคคล องค์กร หรือชุมชน (2) ระดับที่ 2 มุ่งเน้นการศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีด้าน

การจัดการสารสนเทศ สารสำคัญมี 2 ส่วนคือ ทฤษฎีและหลักการจัดการสารสนเทศในองค์กร ได้แก่ การรวบรวม การจัดเก็บ การจัดระบบ การค้นคืน การบริการ การเผยแพร่สารสนเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศในองค์กร ได้แก่ เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีเกี่ยวกับสื่อผสม ระบบฐานข้อมูล เป็นต้น (3) ระดับที่ 3 มุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาระบบงานสารสนเทศของสถาบันบริการสารสนเทศ สารสำคัญมุ่งเน้นการวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบงานสารสนเทศบนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตามความต้องการใช้งานขององค์กรต่าง ๆ โดยนักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติและพัฒนาความเชี่ยวชาญในเชิงระบบงานและโปรแกรมประยุกต์ที่นำมาใช้งานสารสนเทศ (4) ระดับที่ 4 มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านการจัดการสารสนเทศอย่างเหมาะสม สารสำคัญมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ทฤษฎี และการจัดการสารสนเทศในบริบทต่าง ๆ นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติ และพัฒนาทักษะเฉพาะ เพื่อให้สามารถบูรณาการทฤษฎีและทักษะด้านการจัดการสารสนเทศกับทฤษฎีและทักษะเฉพาะต่าง ๆ

ภายใต้แนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าว หลักสูตรฯ ได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางกำหนดเนื้อหารายวิชา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และหลังจากกำหนดเนื้อหารายวิชาเรียบร้อยแล้ว อาจารย์ผู้สอนจะต้องบูรณาการเนื้อหาเหล่านั้นลงไปในการเรียนการสอนต่าง ๆ ด้วยแนวคิดของการศึกษาดังกล่าวทำให้หลักสูตรฯ สามารถกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาเฉพาะ (Specialized education) ได้อย่างครอบคลุมและชัดเจน โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตรฯ จำแนกเป็น 3 หมวดวิชาคือ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General education) 10 หน่วยวิชา หมวดวิชาเฉพาะ (Specialized education) 31 หน่วยวิชา และหมวดวิชาเลือกเสรี (Free elective) 2 หน่วยวิชา รวมทั้งสิ้น 43 หน่วยวิชา เวลาศึกษาทั้งสิ้น 4 ปี (12 ภาคการศึกษา)

ด้วยความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสืบเนื่องจากนโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความทันสมัยและสอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักสูตรการจัดการสารสนเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการประเมินหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ดีตามเพื่อ

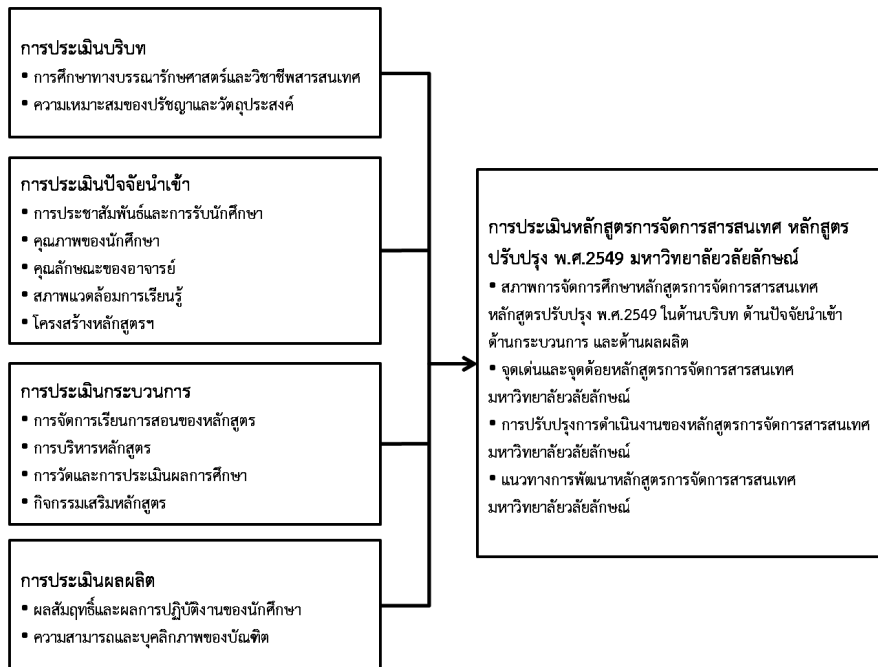
ให้การประเมินหลักสูตรการจัดการสารสนเทศครั้งนี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น หลักสูตรฯ จึงได้นำรูปแบบการประเมินตามแบบจำลอง CIPP model (Context-Input-Process-Product model) ของ Daneil L. Stufflebeam มาใช้เป็นแนวทางการประเมิน ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision making) เป็นการประเมินที่เป็นระบบ เป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม เป็นรูปแบบที่มุ่งให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกทางเลือกได้อย่างถูกต้อง และเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นที่นิยมในการประเมินเรื่องต่าง ๆ แม้กระทั่งในวงการศึกษไทยนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมด (Promjui, 2001)

การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลอง CIPP model ในครั้งนี้จึงเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ โดยวัตถุประสงค์การประเมินคือ (1) เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2549) โดยการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และ (2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ผลการประเมินที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพ และสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ อนึ่งการประเมินครั้งนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาที่จะทำให้สามารถผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสถาบันบริการสารสนเทศต่อไป

ขอบเขตและวิธีการประเมินหลักสูตร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ.2549 ของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ (1) การประเมินบริบท (Context evaluation: C) เป็นการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่จะทำให้สามารถมองเห็นสภาพแวดล้อมในการกำหนดวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ประเมินนั้นได้ตอบสนองปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริง วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรมีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบาย ทำให้

สามารถประเมินการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะได้ (2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input evaluation: I) เป็นการประเมินสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมของหลักสูตรเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น (3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาของหลักสูตร เพื่อใช้สำหรับการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลของประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็ง และจุดด้อยของหลักสูตร และ (4) การประเมินผลผลิต (Product evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหลักสูตร รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นการปรับเปลี่ยนหลักสูตร รวมทั้งประเมินในเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของหลักสูตรร่วมกับการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย ภายใต้รูปแบบการประเมินตามแบบจำลอง CIPP model นี้มีรายละเอียดวิธีการประเมินผล ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกำหนดให้ครอบคลุมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการประเมินหลักสูตรการจัดการสารสนเทศหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2549

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าวจำแนกการศึกษาเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. การประเมินบริบท เป็นการประเมินความเหมาะสมของปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตรในบริบทที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1.1 วิธีการวิจัย ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตรฯ และบริบทการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ และ (2) การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อศึกษาประเมินความเหมาะสมของปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และวิชาชีพอิสระสารสนเทศ

1.2 ประชากรของการศึกษา ประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญภายนอกทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และ (2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านการจัดการสารสนเทศ (Library & information professional) ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องทางบรรณารักษศาสตร์และวิชาชีพสารสนเทศ เอกสารรายงานการประชุมของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554 และ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยฯ ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ.2548

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านชื่อหลักสูตร สาขาวิชา ปรัชญา และวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กลุ่มวิชา และรายวิชา

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลสถานภาพการจัดการศึกษาทางด้านการจัดการสารสนเทศมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำเป็น ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงหลักสูตรฯ

2. การประเมินผลปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อศึกษา (1) ความคิดเห็นต่อปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรฯ ในด้านการประชาสัมพันธ์และการรับนักศึกษา ด้านคุณภาพของนักศึกษา ด้านอาจารย์ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และด้านโครงสร้างหลักสูตรฯ (2) ความคิดเห็นต่อกระบวนการของหลักสูตรฯ ในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ (3) ความคิดเห็นต่อผลผลิตของหลักสูตรฯ ในด้านผลสัมฤทธิ์และผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา และด้านความสามารถและบุคลิกภาพของบัณฑิต มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.1 วิธีการวิจัย คือ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาการจัดการสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง 2549) ประชากรคือนักศึกษาทั้งหมดที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2554 จำนวน 78 คน (2) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ประชากรคือบัณฑิตที่สำเร็จหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง 2549) ในปี

การศึกษา 2552 และ 2553 จำนวน 63 คน และ (3) ผู้ใช้บัณฑิตในปีการศึกษา 2552 และ 2553 โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากนายจ้าง/หัวหน้างาน หรืออาจารย์ที่ปรึกษาของบัณฑิตที่เข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 20 คน และ (4) อาจารย์ ประชากรคืออาจารย์ผู้สอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง 2549) จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 170 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามจำนวน 4 ชุด ได้แก่ (1) แบบสอบถามนักศึกษาปัจจุบัน เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ (2) แบบสอบถามบัณฑิต เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต (3) แบบสอบถาม ผู้ใช้บัณฑิตหรือสถานประกอบการ เพื่อประเมินผลผลิต และ (4) แบบสอบถามสำหรับ อาจารย์ผู้สอน เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 170 ฉบับ (ร้อยละ 100) ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามนักศึกษาปัจจุบันชั้นปีที่ 1-4 ภาคการศึกษาที่ 1/2554 จำนวน 78 ฉบับ (2) แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต จำนวน 63 ฉบับ (3) แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 ฉบับ และ (4) แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ จำนวน 9 ฉบับ

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 ส่วน คือ

2.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการประเมินหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านข้อหลักสูตร สาขาวิชา ปรัชญาและวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กลุ่มวิชา และรายวิชาของหลักสูตร และ ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงหลักสูตร

2.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิตต่อทั้งประโยชน์ที่ได้รับความพึงพอใจ และความเหมาะสมของหลักสูตรฯ ในแต่ละด้าน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับ 5 (มากที่สุด) ระดับ 4 (มาก) ระดับ 3 (ปานกลาง) ระดับ 2 (น้อย) ระดับ 1 (น้อยที่สุด) และ N/A (ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้) จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายที่สะท้อนผลการดำเนินงานในแต่ละด้านเพื่อนำไป

ใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร เป็น 3 ระดับคือ (1) การดำเนินงานที่ผ่านมาขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่สูง ค่าเฉลี่ย 4.01-5.00 (ร้อยละ 80 ขึ้นไป) ซึ่งหลักสูตรฯ ควรรักษาระดับมาตรฐานการดำเนินงานเช่นเดิมเอาไว้ (2) การดำเนินงานนั้นควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ค่าเฉลี่ย 3.01-4.00 และ (3) ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 (ต่ำกว่าร้อยละ 60) ซึ่งหลักสูตรฯ ควรให้ความสนใจและนำมาปรับปรุงแก้ไข/ปรับปรุงต่อไป

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการประเมินด้านบริบท จากการศึกษาเอกสารและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามสำคัญคือ การปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้ในแต่ละที่จำเป็นต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีสารสนเทศอันทันสมัย การปรับเปลี่ยนตามนโยบายของรัฐทำให้ห้องสมุดต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นห้องสมุดดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อทั้งโครงสร้าง ทรัพยากร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และการบริการ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ หลักสูตร และรายวิชาในการจัดการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ดังจะเห็นได้จากการจัดประชุมร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาหลายครั้ง เช่น ในปี พ.ศ.2541 สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย จัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ สาระสำคัญเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย การจัดการศึกษาในอนาคต การกำหนดเป็นกรอบหน้าที่ของนักวิชาชีพสารสนเทศ พ.ศ.2552 ต่อมาในปี พ.ศ.2552 ได้มีการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายความร่วมมือบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาที่จะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยกับยุคดิจิทัล ซึ่งในการประชุมนี้ได้มีการนำเสนอรายละเอียดการปรับปรุงหลักสูตรของแต่ละสถาบันต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรสารนิเทศศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นต้น

1.2 การจัดการศึกษาสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ โดยปรับเปลี่ยนพันธกิจในปี 2554 ที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และศักยภาพรองรับอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเท้นต์ (Digital content) ระดับสากล และการสร้างนวัตกรรมด้านดิจิทัลคอนเท้นต์เพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.3 การจัดการศึกษาด้านสื่อดิจิทัลและห้องสมุดดิจิทัล ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนประเด็นที่เกี่ยวข้องไว้หลายประเด็น เช่น Pomerantz & Wildemuth (2006) ชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรที่เกี่ยวข้องจะต้องมุ่งเน้นการผลิตบรรณารักษ์ดิจิทัลที่มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อจัดการสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ Wildemuth & Pomerantz (2006) ชี้ให้เห็นว่าทั้งในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย จีน ยุโรป อินเดีย และญี่ปุ่นมีการลงทุนและมีงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการสอนและการเรียนรู้เกี่ยวกับห้องสมุดดิจิทัลมากขึ้น Tammaro (2006) ชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติของบรรณารักษ์ดิจิทัลต้องสามารถจัดการบริการสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลได้ โดยปราศจากข้อจำกัดด้านระยะทาง ข้อจำกัดด้านเวลา ข้อจำกัดด้านจำนวนทรัพยากร ข้อจำกัดด้านระยะเวลาการสืบค้น รวมถึงข้อจำกัดในการจัดเก็บและบำรุงรักษาสารสนเทศดิจิทัล Babu & Babu (2007) ชี้ให้เห็นแนวโน้ม ความท้าทาย และอนาคตของการจัดการศึกษาของอินเดีย โดยหลักสูตรจำเป็นต้องผลิตบุคลากรวิชาชีพให้รองรับกับการจัดการสารสนเทศในทุก ๆ รูปแบบ Garcia-Macro (2011) ได้สะท้อนให้เห็นถึง สภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลที่มีการหลอมรวมและเชื่อมโยงสารสนเทศและความรู้ให้ง่ายต่อการเข้าถึงมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อห้องสมุดที่จะต้องเข้าใจและกำหนดบทบาทที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงหรือถ่ายโอนสารสนเทศและความรู้ไปสู่ผู้ใช้

1.4 ความเหมาะสมของปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตรฯ จากการประเมินพบว่า

1.4.1 หลักสูตรฯ มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับปรัชญาของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ โดยมุ่งเน้นที่จะประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ บนพื้นฐานความเชื่อว่าเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำไปประยุกต์กับงานทุกประเภทเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

1.4.2 หลักสูตรฯ มีปรัชญาที่สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย โดยมุ่งที่จะผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้และทักษะ ทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติใน

การจัดการสารสนเทศ เพื่อให้บัณฑิต (1) สามารถจำแนก จัดเก็บ จัดระบบ ค้นคืน ประเมิน และเผยแพร่สารสนเทศ (2) สามารถบูรณาการความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศ (3) สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ และ (4) สามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีและทักษะในการประกอบอาชีพอิสระที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ของประเทศอย่างชัดเจน

1.4.3 หลักสูตรฯ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นที่จะจัดการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการ เพื่อที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการนำวิทยาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพ สร้างนวัตกรรม และสร้างงานด้านสารสนเทศ อันเป็นพันธกิจพื้นฐานสำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพการดำรงชีวิตของคนในสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

บริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายต่อการจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการ การประยุกต์ใช้สารสนเทศและความรู้ในรูปแบบดิจิทัล เช่น สื่อดิจิทัล (Digital media) ห้องสมุดดิจิทัล (Digital libraries) จดหมายเหตุดิจิทัล (Digital archives) พิพิธภัณฑ์เสมือน (Virtual museums) เป็นต้น เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะและความสามารถเหมาะสมกับยุคดิจิทัล ปรากฏการณ์นี้เห็นได้จากการรับหลักสูตรของสถาบันการศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นที่พัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับหลักการและทฤษฎีที่จำเป็นทางด้านสารสนเทศ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดการสารสนเทศทั้งในรูปแบบสื่อตีพิมพ์ ไม่ตีพิมพ์และสื่อดิจิทัลของห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ และแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ (University of Arizona, 2011) รวมไปถึงการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้มีความเฉพาะด้านยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล การจัดทำข้อมูลบรรณานุกรมและดัชนีทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการสืบค้นข้อมูลในระบบเปิด ระบบเครือข่ายและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศที่ครอบคลุมสื่อผสม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Journal) ที่สามารถรองรับการเชื่อมโยงกับดิจิทัลไฟล์ (Digital

File) แต่ละรูปแบบได้ รวมไปถึงระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า สรุปลำดับตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมของการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร	สิ่งที่เป็จริง			สิ่งที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย	SD	ผลประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ผลประเมิน
ด้านการประชาสัมพันธ์และการรับนักศึกษาของหลักสูตร	3.67	0.19	ดี	4.60	0.12	ดีมาก
ด้านคุณภาพของนักศึกษา	3.14	0.13	ดี	4.07	0.27	ดีมาก
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.35	0.60	ดีมาก	4.38	0.71	ดีมาก
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.12	0.66	ดีมาก	4.17	0.73	ดีมาก
ด้านโครงสร้างหลักสูตร	3.65	0.71	ดี	N/A		

2.1 การประชาสัมพันธ์และการรับนักศึกษา พบว่า โดยรวมอาจารย์มีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.67) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.60) เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินทั้งสองส่วน นักศึกษาและอาจารย์มีความคาดหวังมากกว่าสิ่งที่เป็นจริงในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า การประชาสัมพันธ์และการรับนักศึกษามีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มในทุก ๆ ด้าน

2.2 ด้านคุณภาพของนักศึกษา พบว่า โดยรวมอาจารย์มีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.14) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยคุณภาพที่คาดหวังมากกว่าที่เป็นจริงในทุกด้าน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) คุณลักษณะที่จำเป็นต้องปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 3 อันดับแรกคือ ความรู้ทางวิชาการพื้นฐาน ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ความรู้และทักษะในการสื่อสารและนำเสนอผลงาน และ คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ และ (2) คุณลักษณะที่ดีแต่ควรมีการพัฒนาต่อเนื่อง 3 อันดับแรกคือ ความรู้และทักษะทางทฤษฎีพื้นฐานด้านสารสนเทศ ความรู้และทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้และทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับองค์กร

2.3 ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า โดยรวมนักศึกษาและบัณฑิตมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.35) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38) ซึ่งมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนมากกว่าที่เป็นจริงในทุกด้าน ยกเว้น 2 คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าความคาดหวัง คือ ความรู้และทักษะทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติในการจัดการสารสนเทศ และความรู้และประสบการณ์ในวิชาที่สอน

2.4 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมทั้งนักศึกษาและบัณฑิตมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) และคาดหวังในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.17) โดยสิ่งที่คาดหวังสูงเกินความเป็นจริงที่ควรพัฒนาต่อเนื่อง 3 อันดับแรกคือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ห้องสมุด/ห้องปฏิบัติการที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย แม้ว่าค่าเฉลี่ยในสภาพความเป็นจริงจะอยู่ในระดับดีมากก็ตาม

2.5 ด้านโครงสร้างหลักสูตรตามความคิดเห็นของบัณฑิต พบว่า โดยรวมความคิดเห็นต่อกลุ่มวิชาในหลักสูตรอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.65) ซึ่งกลุ่มวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อหมวดวิชาเฉพาะสูงกว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 3.94 และ 3.65 ตามลำดับ) วิชาสหกิจศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่มวิชาเอกบังคับ (ค่าเฉลี่ย 4.37) กลุ่มวิชาการจัดการศูนย์สารสนเทศ มุ่งเน้นการผลิตและเผยแพร่สื่อสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่มวิชาเอกเลือก (ค่าเฉลี่ย 4.02) และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อรายวิชาของหลักสูตรอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.94)

2.6 ด้านโครงสร้างหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โครงสร้างฯ มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มเนื้อหาทางด้านมาตรฐานในการจัดการสารสนเทศ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และควรปรับปรุงรายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาในกลุ่มวิชาแกน และกลุ่มวิชาเฉพาะให้มีความชัดเจน โดยแยกเป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานกลุ่มวิชาพื้นฐานของวิชาชีพหรือกลุ่มวิชาพื้นฐานด้านการจัดการสารสนเทศ และกลุ่มวิชาเฉพาะ ซึ่งควรเป็นวิชาเอกของหลักสูตร ซึ่งต้องทำให้สะท้อนความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาวิชาการ/วิชาชีพที่บัณฑิตพึงมี ครอบคลุมความรู้และทักษะการทำงานตามกระบวนการจัดการสารสนเทศ ซึ่งอาจสอนในรายวิชาเดียวหรือ 2-3 รายวิชา ขณะเดียวกันควรเพิ่มรายวิชาเอกเลือกที่ต้องการให้เป็นจุดเน้นของหลักสูตร เช่น เน้นเรื่องสารสนเทศดิจิทัล เน้นเรื่องเว็บเทคโนโลยีหรือบริการสารสนเทศเว็บ เป็นต้น หรือจัดกลุ่มวิชาให้เห็นความเชี่ยวชาญ

หรือจุดเน้นของสาขาวิชา เช่น กลุ่มวิชาเลือกด้านการจัดการสารสนเทศ กลุ่มวิชาเลือกด้านการออกแบบและพัฒนาระบบ กลุ่มวิชาเลือกด้านการบริการ เป็นต้น

3. ผลการประเมินกระบวนการ สรุปได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 4 ภาพรวมผลการประเมินกระบวนการ

การประเมินกระบวนการ	สิ่งที่เป็นอย่างจริง			สิ่งที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย	SD	ผลประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ผลประเมิน
ด้านการจัดการศึกษา	4.10	0.58	ดีมาก	4.14	0.69	ดีมาก
ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.06	0.58	ดีมาก	4.40	0.59	ดีมาก
ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน	4.36	0.67	ดีมาก	4.20	0.69	ดีมาก
ด้านการวัดและการประเมินผล	4.35	0.74	ดีมาก	4.07	0.77	ดีมาก
ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.31	0.71	ดีมาก	4.18	0.71	ดีมาก

3.1 ด้านการจัดการศึกษา พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) และมีความคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14) ซึ่งคุณลักษณะที่มีมากกว่าความคาดหวังคือ หลักสูตรฯ มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งในด้านการทำงานและการศึกษาต่อ เนื้อหาในส่วนของทฤษฎีและปฏิบัติมีความสอดคล้องกัน และหลักสูตรมีจำนวนหน่วยวิชารวมที่เหมาะสม เป็นต้น และคุณลักษณะที่คาดหวังมากกว่าที่เป็นจริงคือ มุ่งเน้นความสามารถจำแนกจัดเก็บ จัดระบบ ค้นคืน ประเมิน และเผยแพร่สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นที่จะผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถด้านการจัดการสารสนเทศ และมุ่งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศได้

3.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) โดยความคาดหวังต่อกระบวนการเรียนการสอนมีมากกว่าที่เป็นจริงในทุก ๆ ด้าน สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เรียงตามลำดับคือ การใช้ทฤษฎีและทักษะด้านการจัดการสารสนเทศในการฝึกงาน/ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานสารสนเทศ กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการทดลอง/ปฏิบัติจริง กระบวนการ

เรียนการสอนที่เน้นปัญหา/การแก้ไขปัญหา ตำรา เอกสาร สื่อ และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตร

3.3 ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) โดยการสนับสนุนการเรียนการสอนที่มากกว่าความคาดหวังคือ มีเครื่องมือช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ง่ายและสะดวกขึ้น เช่น ระบบ m-Learning มีประสิทธิภาพของระบบที่ให้บริการด้านการศึกษา เช่น ระบบลงทะเบียนเรียน การเพิ่ม-ถอนวิชา การแจ้งผลการศึกษามีคุณภาพของการติดต่อประสานงานระหว่างหลักสูตร ส่วนการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่คาดหวังมากกว่าสิ่งที่เป็นจริงคือ การให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ การให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาเมื่อมีปัญหา และการจัดสรรเวลาเพื่อให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อปรึกษาปัญหา

3.4 ด้านการวัดและการประเมินผลของหลักสูตร พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.35) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยค่าเฉลี่ยการวัดและการประเมินผลตามที่เป็นจริงมากกว่าที่คาดหวังในทุก ๆ ด้าน สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรมีการวัดและการประเมินผลที่ดี เป็นที่ยอมรับ และมากกว่าความคาดหวัง

3.5 ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มากกว่าความคาดหวังคือ การจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อส่งเสริมความสามัคคี การจัดอบรมเพื่อเสริมทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ และการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้นักศึกษานอกเวลาเรียน อย่างไรก็ตามการจัดโครงการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้กับการนำนักศึกษาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ยังคงเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักศึกษาและบัณฑิตคาดหวังในระดับดีมาก จึงควรได้รับการปรับปรุง/แก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

4. ผลการประเมินผลผลิต (Products) พบว่า

4.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาปัจจุบันส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 2.00-2.49 (ร้อยละ 51.3) ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดังต่อไป

4.2 ด้านผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา พบว่า โดยรวมสถานประกอบการ สหกิจศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปี 2554 มีความพึงพอใจในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) ซึ่งคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลิกภาพและการวางตัว(ค่าเฉลี่ย 4.70) และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถในการพัฒนาด้านภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.69) ในด้านผลการปฏิบัติงานที่เป็นจุดเด่นคือ มีทักษะการใช้งานโปรแกรมต่างๆ ดี เช่น โปรแกรมด้านการออกแบบ และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ มีบุคลิกลักษณะที่เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กระตือรือร้นในการทำงาน แต่งกายเรียบร้อย ตรงต่อเวลา มีความตั้งใจในการทำงานดี และมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อย่างดียิ่ง ขยัน อดทน มีน้ำใจ อุทิศตนและเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตารางที่ 5 ภาพรวมผลการประเมินผลผลิตในส่วนของบัณฑิต

การประเมินผลผลิต	สิ่งที่เป็จริง			สิ่งที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย	SD	ผลประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ผลประเมิน
ด้านด้านความสามารถของบัณฑิต	3.81	0.74	ดี	4.16	0.54	ดีมาก
ด้านบุคลิกภาพของบัณฑิต	4.22	0.42	ดีมาก	4.33	0.54	ดีมาก

4.3 ด้านความสามารถของบัณฑิต (ตารางที่ 5) พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.81) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16) โดยผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังมากกว่าสิ่งที่เป็จริงในทุก ๆ ด้าน สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถของบัณฑิตให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งที่ควรได้รับการปรับปรุง/แก้ไขอย่างต่อเนื่องคือ ความรู้ความสามารถด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จ

4.4 ด้านบุคลิกภาพของบัณฑิต (ตารางที่ 5) พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นตามที่เป็นจริงในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) และคาดหวังในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.33) โดยบุคลิกภาพที่มีมากกว่าความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตคือ ความซื่อสัตย์สุจริต มนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ความรับผิดชอบในการทำงาน ส่วนบุคลิกภาพที่ผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังในระดับดีมากคือ ความมีวินัยและตรงต่อเวลาในการทำงาน จิตอาสา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อและเสียสละ เคารพกฎระเบียบขององค์กร เป็นต้น

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การประเมินหลักสูตรตาม CIPP Model ทำให้สามารถอภิปรายผลที่สำคัญได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ พ.ศ.2549-2554

จากการใช้ CIPP model ในการประเมินหลักสูตรฯ สามารถรวบรวมข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตได้อย่างครบถ้วน ซึ่งสะท้อนสภาพการจัดการศึกษาที่สำคัญได้ดังนี้

1.1 การรับนักศึกษา เป็นการคัดเลือกโดยผ่านระบบการรับตามที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ โดยกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2548 โดยนับตั้งแต่ พ.ศ.2549-2554 สามารถรับนักศึกษาเข้าศึกษาได้ทั้งหมด 6 รุ่น รวมทั้งสิ้น 182 คน

1.2 การประชาสัมพันธ์ พบว่า หลักสูตรมีการดำเนินการในหลายรูปแบบคือ

1.2.1 การจัดทำแผ่นพับหลักสูตรในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก เพื่อแจกจ่ายให้กับนักเรียนในโอกาสต่างๆ เนื้อหาของแผ่นพับประกอบด้วย เนื้อหาของหลักสูตร รายชื่อคณาจารย์ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรฯ

1.2.2 การจัดกิจกรรมโครงการ “IM สัญจร 51” มีลักษณะโครงการเป็นการบรรยายและจัดนิทรรศการตามโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 14 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาจารย์และนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของหลักสูตร อีกทั้งเกิดเครือข่ายทางบริการวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหลักสูตร

1.2.3 การจัดกิจกรรม Open House เปิดบ้านสารสนเทศศาสตร์ โดยการจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ผลงานของนักศึกษาและศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งการจัดโครงการบริการวิชาการเพื่อให้บุคคลภายนอกเห็นภาพได้ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะการเรียนการสอนและการทำงานที่น่าสนใจ

1.2.4 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ โดยนำกิจกรรมที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น ออกค่าย ดูนานกีฬาหลักสูตรฯ หรือรางวัลที่นักศึกษาได้รับ เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับรู้

1.2.5 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยจัดตั้งเป็นกลุ่ม “การจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์” (<http://www.facebook.com/clubim.wu>) เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทั้งที่เป็นนักเรียน นักศึกษา และศิษย์เก่า

1.2.6 การส่งผลงานเข้าร่วมประกวดในเวทีต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ สร้างความมั่นใจในวิชาชีพความรู้อันที่ได้รับ ซึ่งที่ผ่านมาหลักสูตรฯ ได้รับหลายรางวัล เช่น การประกวดสื่อดิจิทัลสร้างสรรค์ประเภท E-learning ระดับอุดมศึกษา รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 ในปี 2553 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ปี 2554 และรางวัลชมเชยปี 2554 จัดโดย อุทยานแห่งชาติการเรียนรู้ TK Park ร่วมกับมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (อพท.) รางวัลโครงงาน/งานประจำสหกิจศึกษาดีเด่น ระดับเครือข่าย ภาคใต้ตอนบน ประเภทวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จาก 2 โครงงาน คือ การออกแบบและพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติหอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช และ โครงการการจัดการสารสนเทศเชิงการพัฒนาระบบสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐอินเดีย จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สมาคมสหกิจศึกษาไทย และเครือข่ายสหกิจศึกษา 9 ภูมิภาค

1.2.7 การเข้าร่วมกิจกรรมประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น งานเกษตรแห่งชาติประจำปี 2553 กิจกรรมเรียนที่วลัยลักษณ์ รักรักษ์ อนาคต เป็นต้น

1.3 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเฉพาะของหลักสูตรฯ ประกอบด้วย (1) กลุ่มวิชาแกน จำนวน 10 หน่วยวิชา นักศึกษาต้องศึกษาทฤษฎีและหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศตามข้อกำหนดของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ (2) กลุ่มวิชาเอก จำนวน 16 หน่วยวิชา นักศึกษาต้องศึกษาความรู้ ทฤษฎี (Theory) แนวคิดพื้นฐาน (Fundamental Concept) และพัฒนาทักษะ (Skill) ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการสารสนเทศ รวมไปถึงความรู้พื้นฐานการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มวิชาทฤษฎีพื้นฐานทางด้านการจัดการสารสนเทศ กลุ่มวิชาออกแบบและพัฒนาระบบงานสารสนเทศ และ (3) กลุ่มวิชาสหกิจศึกษา และกลุ่มวิชาเอกเลือก ซึ่งสามารถเลือกกลุ่มวิชาที่สนใจเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3 กลุ่ม คือด้านการจัดการสารสนเทศ ด้านสื่อในงานสารสนเทศ ด้านเทคโนโลยีในงานสารสนเทศ โดยที่ผ่านมาหลักสูตรฯ มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเฉพาะดังนี้

1.3.1 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาเฉพาะให้มีฝึกปฏิบัติ โดยมีห้องปฏิบัติการการจัดการสารสนเทศเป็นแหล่งในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในรายวิชาทางด้านการวิเคราะห์ จัดหมู่ จัดระบบ และทำรายการสารสนเทศ รวมไปถึงรายวิชาทางด้านตรรกศาสตร์และสาระสังเขป สารสนเทศสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถรองรับนักศึกษาจำนวน 30 คนต่อ 1 กลุ่ม ประกอบไปด้วยทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ สำหรับให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติประมาณ 1,000 รายการ คู่มือการจัดหมวดหมู่ และการให้หัวเรื่องระบบต่าง ๆ

1.3.2 การจัดการเรียนการสอนร่วมกับหลักสูตรอื่น ๆ ของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติจริงในรายวิชาด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การออกแบบและพัฒนาสื่อผสม การโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ดิจิทัล ฯลฯ โดยมีห้องปฏิบัติการทางด้านมัลติมีเดีย ห้องปฏิบัติการทางนิเทศศาสตร์ และห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์อื่น ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ พร้อมกับจัดหาโปรแกรมและซอฟต์แวร์เฉพาะที่สำคัญมาใช้ในการเรียนการสอนด้วย เช่น SPSS, EndNote, ASP, PHP, Photoshop, Flash, DreamWaver, Adobe Acrobat, Visual Basic, AutoWare ฯลฯ นอกจากนี้หลักสูตรฯ ยังมีคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) จำนวน 1 ชุด เพื่อใช้สำหรับการจัดการศึกษาในรายวิชาทางด้านโอเพนซอร์สซอฟต์แวร์ (Open Sources Software) ได้แก่ My SQL, DSpace, Joomla, Greenstone เป็นต้น

1.3.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งที่เป็นกิจกรรมของมหาวิทยาลัยและกิจกรรมของหลักสูตร โดยกำหนดให้นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญคือ (1) การสัมมนาวิชาการของหลักสูตรฯ ในแต่ละปีการศึกษา หลักสูตรจะจัดสัมมนาอย่างน้อย 1 ครั้ง อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชาสัมมนาวิชาชีพ (2) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ประจำปี (3) การออกค่ายภาคฤดูร้อนเพื่อพัฒนาห้องสมุดในชุมชน (4) การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ภายในหลักสูตร (5) การเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยสนับสนุนการเรียนรู้ (Learning Clinic) เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น ทักษะการเขียนโครงการวิจัย ทักษะการสืบค้นข้อมูล ทักษะพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ ทักษะการนำเสนอผลงาน เป็นต้น

1.3.4 การจัดโครงการสหกิจศึกษา (Cooperative Education) เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา โดย

สามารถเลือกสถานประกอบการได้ตามความถนัดซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศด้วย ทั้งของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนหน่วยงานที่ผลิตสื่อการศึกษา และ (2) กลุ่มหน่วยงานเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งประกอบด้วยสำนักพิมพ์ แผนกหรือฝ่ายงานคอมพิวเตอร์ของภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งบริษัทที่ดำเนินงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

1.3.5 การจัดทำโครงงานรายบุคคล (Individual Project) โดยให้นักศึกษาเลือกหัวข้อวิจัยหรือโครงงานที่ตนเองมีความสนใจ ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องปฏิบัติให้แล้วเสร็จ 1 โครงการ จึงจะจบการศึกษาตามหลักสูตรฯ

1.4 การประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรฯ โดยคณาจารย์ทุกคนต้องเข้าร่วมเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมคุณภาพ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดำเนินงานดังนี้

1.4.1 การจัดเตรียมประมวลรายวิชา/แผนการสอน โดยแต่ละรายวิชาจะมีผู้รับผิดชอบหลักตามคุณวุฒิและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับรายวิชา ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานรายวิชา นำเสนอประมวลรายวิชา และแผนการสอนต่อคณะกรรมการประจำสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์

1.4.2 การบริการวิชาการและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น โครงการพัฒนาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) เป็นต้น ซึ่งนอกจากทำให้คณาจารย์ในหลักสูตรฯ จะได้พัฒนาความรู้ใหม่ๆ ยังเป็นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่จะนักศึกษาต้องออกไปสหกิจศึกษาในอนาคตด้วย

1.4.3 การศึกษาวิจัยและพัฒนาโปรแกรมและซอฟต์แวร์ หลักสูตรฯ เข้าร่วมหน่วยวิจัยนวัตกรรมสารสนเทศ (Innovative Information Research Unit) เพื่อพัฒนาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ WALAI AutoLib ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้กับห้องสมุดมากกว่า 50 แห่ง นอกจากนี้ระบบงานของซอฟต์แวร์นี้ยังสามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรฯ ด้วย เช่น ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ฐานข้อมูลในงานสารสนเทศ การจัดการสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง การจัดระบบและทำรายการ เป็นต้น

1.4.4 การพัฒนาบุคลากรและงานวิชาการ หลักสูตรฯ มีแผนงานพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรมในโครงการที่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนศักยภาพต่างๆ ทั้งกับองค์กรวิชาชีพและสถาบันทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งสนับสนุนให้เข้าร่วมในโครงการวิจัยหรือหน่วยวิจัย เพื่อขอทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หรือนำไปสู่การตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

2. จุดเด่นและจุดด้อยของหลักสูตรฯ จากการประเมินสามารถสรุปจุดเด่นและจุดด้อยของหลักสูตรฯ ได้ดังนี้

2.1 จุดเด่นของหลักสูตรฯ ในด้านบริบท พบว่าหลักสูตรฯ มีการปรับตัวอยู่เสมอ ทำให้กระบวนทัศน์ หลักสูตร และรายวิชามีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษา และรองรับกับความต้องการของสถาบันบริการสารสนเทศที่มีปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ในด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า หลักสูตรฯ มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และเนื้อหาเหมาะสม สอดคล้องและสัมพันธ์โดยตรงกับความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงมี ทั้งด้านการจัดการสารสนเทศที่ครบวงจร ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการเชื่อมโยงกับเนื้อหาในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่สำคัญมีรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังมีหน่วยงานวัดกรรมสารสนเทศ ซึ่งพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ WALAI AutoLib ที่สามารถสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทำให้สามารถพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับดิจิทัลคอนเทนต์ได้ ที่สำคัญยังไม่มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนที่มีจุดเน้นเช่นเดียวกัน ในด้านกระบวนการ พบว่า หลักสูตรฯ มีความพร้อมในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนการสอน ห้องเรียน/ห้องบรรยาย โสตทัศนูปกรณ์ ระบบเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต ห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยในการผลิตบัณฑิตเพื่อรองรับอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์ (Digital content) และด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การวัดและการประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2.2 จุดด้อยของหลักสูตรฯ พบว่า (1) ชื่อและเนื้อหาของหลักสูตรฯ ไม่ได้สะท้อนบริบทที่ทันสมัยและชัดเจน ส่งผลต่อภาพลักษณ์ อีกทั้งสื่อและวิธีการเผยแพร่ที่ใช้ยังไม่ทำให้ชื่อของหลักสูตรฯ ไม่เป็นที่รู้จัก ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ เป็นผลให้จำนวนนักศึกษาลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของการรับนักศึกษาแต่ละปี (3)

ประสิทธิภาพของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งในด้านการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาและบัณฑิต (3) เนื้อหากลุ่มวิชาของหลักสูตรยังขาดความชัดเจน ส่งผลต่อการเลือกเรียนรายวิชาของนักศึกษา (4) มีข้อจำกัดในการดำเนินงานของหลักสูตรฯ ทั้งในด้านอาจารย์ผู้สอนที่มีภาระงานสูงและการจัดการเรียนการสอนแบบไตรภาค ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเปิดสอนรายวิชา และการจัดกระบวนการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา และ (5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาดำ และคุณภาพของบัณฑิตที่พึงประสงค์ยังไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

3. การปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรฯ จากการประเมินสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การประชาสัมพันธ์ของหลักสูตรฯ สิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้

3.1.1 ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องครบถ้วนเพียงพอต่อการพิจารณาเข้าศึกษา มุ่งเน้นการชี้แจงรายละเอียดให้ชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตรฯ ทั้งทางด้านวิชาชีพ แนวทางการประกอบอาชีพ ตำแหน่งและขอบเขตการปฏิบัติงาน (Job Description) ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหลักสูตรฯ กับตำแหน่งงาน ลักษณะงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 ควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยมีแผนงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรของหลักสูตรฯ

3.1.3 รูปแบบของสื่อและวิธีการประชาสัมพันธ์ต้องจูงใจและให้รายละเอียดมากพอ อธิบายจุดประสงค์ โครงสร้าง และแผนการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจและตัดสินใจได้ ทั้งนี้อาจต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายยิ่งขึ้น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โดยตรงกับนักเรียน การเผยแพร่ผ่าน เว็บไซต์ เป็นต้น

3.1.4 จัดกิจกรรมให้เห็นผลเชิงประจักษ์เพื่อประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง โดยชี้ให้เห็นคุณภาพที่เด่นชัด ทั้งในด้านคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และผลงานที่แสดงความสำเร็จของนักศึกษาและศิษย์เก่า

3.2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ

3.2.1 จัดให้มีการสอบวัดพื้นฐานความรู้เฉพาะทาง ซึ่งอาจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับวัดทักษะผู้สมัครเข้าศึกษาหรือวัดความสามารถที่เป็นเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานของนักศึกษาและบัณฑิต

3.2.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาส่งผลงานเข้าประกวดในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของหลักสูตร

3.2.3 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นหรือจัดอบรมเสริมหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมในการออกสู่สังคม เช่น ทักษะการนำเสนอผลงาน ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

3.3 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของหลักสูตร ควรปรับปรุงการดำเนินงานที่สำคัญคือ

3.3.1 ตรวจสอบ ซ่อมบำรุง เพิ่มทรัพยากรและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันสมัย เพียงพอที่จะรองรับกับเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่สำคัญ

3.3.2 ปรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน เช่น มีห้องปฏิบัติการที่สามารถเข้าใช้งานตลอดเวลา มีสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในการเรียนรายวิชาเกี่ยวกับสำนักงาน พิพธิภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ มีตำรา เอกสาร สื่อ และนวัตกรรมที่สอดคล้องและทันสมัยกับเทคโนโลยีอยู่เสมอ เป็นต้น

3.3.3 ปรับเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอน มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการ เผยแพร่ และให้บริการสารสนเทศอย่างชัดเจน โดยจัดให้มีอาจารย์พิเศษจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมาสอนในบางวิชาหรือมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานนักศึกษา และใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น เน้นภาคปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติ/การฝึกงาน เน้นการทดลอง/ปฏิบัติจริง เน้นปัญหา/การแก้ไขปัญหา เป็นต้น

3.3.4 ส่งเสริมให้อาจารย์พัฒนาคุณภาพทั้งในด้านรูปแบบการสอน ด้านการวัด/การประเมินผลการเรียน และด้านการวิจัย/บริการวิชาการที่สามารถแสดงจุดเน้นเชิงวิชาชีพและเชิงวิชาการของอาจารย์

3.3.5 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายและมีแผนงานที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ของหลักสูตรได้มีโอกาสร่วมกัน ทั้งในด้านการวางแผนการเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ

3.3.6 เพิ่มผลสัมฤทธิ์และพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้เด่นชัด เช่น ปรับการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมการทำงานหรือปฏิบัติให้มากขึ้น จัดติวหรือสอนเสริมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การแก้ไขปัญหา บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ การวางแผนและบริหารจัดการเวลา

การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เป็นต้น รวมถึงปรับปรุงรายวิชาสหกิจศึกษาให้สามารถพัฒนา
ปรับทัศนคติ และปรับบุคลิกภาพของนักศึกษาได้จริง

4. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ จากการประเมินสรุปได้ดังนี้

4.1 ควรปรับเปลี่ยนชื่อหลักสูตรฯ ให้สื่อความหมายและมีเอกลักษณ์ที่
ชัดเจน

4.2 ควรปรับเปลี่ยนปรัชญาของหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยเพิ่มจุดเน้นให้
ทันสมัยและสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของบริบท
จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสของหลักสูตรฯ

4.3 ควรปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ที่เน้นด้านความสามารถ
ของบัณฑิต สะท้อนสมรรถนะ (Competency) ของบัณฑิตทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะ
(Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) ซึ่งควรเน้นงานสารสนเทศ ทั้งที่
เป็นการจัดการ การบริการ และการบริหารงานสารสนเทศขององค์กร

4.4 ควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างในหมวดวิชาเฉพาะให้สะท้อนสมรรถนะ
ทางวิชาชีพ จึงควรปรับเปลี่ยนเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
ปรับปรุงแก้ไขในกลุ่มวิชาแกนและในกลุ่มวิชาเอกเลือก เพิ่มเนื้อหาทางด้านมาตรฐานใน
การจัดการสารสนเทศและการบริหารความเสี่ยงเข้าไปในกลุ่มวิชาทฤษฎีพื้นฐานทางด้าน
สารสนเทศ และปรับปรุงกลุ่มวิชาเอกเลือกให้สอดคล้องกับการนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ

4.5 ควรปรับเนื้อหาในวิชาให้ชัดเจนขึ้น เช่น เนื้อหาวิชาพื้นฐาน (Founda-
tion) ควรเพิ่มเรื่อง หลักการบริการและการตลาด ภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพ กฎหมาย
จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เนื้อหากลุ่มวิชาเอกควรครอบคลุมความรู้และทักษะ
ในการทำงานตามกระบวนการจัดการสารสนเทศ โดยเนื้อหาที่เป็นจุดเน้น เช่น เน้นเรื่อง
สารสนเทศดิจิทัล เน้นเรื่องเว็บเทคโนโลยีหรือบริการสารสนเทศเว็บ เป็นต้น เนื้อหา
วิชาเอกเลือกควรจัดกลุ่มให้เห็นความเชี่ยวชาญหรือจุดเน้นของสาขาวิชา และปรับวิชา
สหกิจศึกษาที่เป็นจุดเด่นให้เป็น 2 ภาคการศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติงานทั้งในสถาบันบริการ
สารสนเทศ และสถานประกอบอื่น ๆ ตามที่นักศึกษาสนใจ

4.6 ปรับเปลี่ยนรายวิชาของหลักสูตรฯ ให้ชัดเจนโดยวิเคราะห์เนื้อหา แบ่ง
แยกแนวคิดให้ชัดเจน เพื่อสะท้อนความรู้ ความสามารถ และทักษะที่พึงมีของบัณฑิตใน
สาขาวิชา รายวิชาใดที่ผลประเมินระบุว่าไม่มีประโยชน์และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง
ควรคงเนื้อหาวิชานั้นเช่นเดิม ความรู้และทักษะบางเรื่องอาจกำหนดเป็นรายวิชาเดียว

แต่บางเรื่องอาจต้องกำหนดเป็น 2-3 รายวิชาที่เรียนต่อเนื่องกัน รายวิชาที่ไม่ใช่รายวิชาทฤษฎีก็ควรจัดให้มีการฝึกปฏิบัติด้วย เป็นต้น

บทสรุป

การประเมินหลักสูตรโดยใช้ CIPP model นี้เป็นการดำเนินงานส่วนหนึ่งของสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากการประเมินรูปแบบเช่นนี้เป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมด ผลการประเมินจึงทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน จุดแข็ง และจุดอ่อนของหลักสูตรฯ ที่สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรฯ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพ และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

นอกจากนี้ผลการประเมินยังสามารถนำมาใช้กำหนดเป็นทิศทางการปรับปรุงหลักสูตรฯ ที่สำคัญคือ (1) การปรับหลักสูตรฯ ให้มีเอกลักษณ์และสื่อความหมายได้ชัดเจนในบริบทของการดำเนินงานห้องสมุดดิจิทัล (Digital library) เพื่อรองรับบทบาท หน้าที่ และวิธีการทำงานในสภาวะการณ์ของสารสนเทศดิจิทัล (Digital information) สื่อดิจิทัล (Digital media) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology) ซึ่งมีแนวโน้มที่จะนำมาใช้งานในห้องสมุดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เพลง รูปภาพ และ ภาพยนตร์ฯ สิ่งเหล่านี้บ่งชี้ว่าในอนาคตห้องสมุดดิจิทัลจะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ในสภาพสังคมที่มีการหลอมรวมและเชื่อมโยงสารสนเทศและความรู้ให้ง่ายต่อการเข้าถึงมากยิ่งขึ้น (2) การจัดการศึกษาของหลักสูตรฯ ควรปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรฯ และพัฒนาโครงสร้างและเนื้อหาวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มุ่งเน้นไปกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงหรือถ่ายโอนสารสนเทศดิจิทัลไปสู่ผู้ใช้ ประกอบด้วย การจัดการระบบ (Information system management) เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บ ทำรายการ สืบค้น และบริการ การจัดการส่วนติดต่อกับผู้ใช้ (Human Interface) เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเข้าถึง และเป็นตัวกลางของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ และการบริหารจัดการ (Management function) เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไป การวางแผน การจัดจ้าง และการพัฒนาบุคลากร (3) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผลิตบัณฑิตให้มีความรู้เฉพาะด้านที่มีความสามารถในการจัดการ

สารสนเทศดิจิทัล สื่อดิจิทัล และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสามารถที่จะจำแนก จัดเก็บ จัดระบบ ค้นคืน ประเมิน และเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างสื่อหนังสือดิจิทัล การจัดเก็บและรักษาความปลอดภัยสื่อดิจิทัล การเผยแพร่สื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

สาระสำคัญที่ได้จากการประเมินครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสถาบันบริการสารสนเทศในอนาคต โดยหลักสูตรฯ สามารถกำหนดปรัชญาของหลักสูตรฯ ให้มุ่งเน้นการผลิตบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดการสารสนเทศดิจิทัล (Digital Information Management) เพื่อให้บัณฑิตสามารถที่จะจำแนก จัดเก็บ จัดระบบ ค้นคืน ประเมิน และเผยแพร่สารสนเทศและความรู้ในรูปแบบดิจิทัลที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถที่จะผสมผสานทักษะความรู้ทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อที่จะจัดการสารสนเทศดิจิทัลให้เข้ากับความต้องการขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- Babu, R., & Babu, B. R.. (2007). Trends, challenges and future of library and information science education in India. **DESIDOC Bulletin of Information Technology**, 27(5), 17-26.
- Bronstien, J. (2007). Current trends in library and information studies curricula around the world. **Journal of Information, Communication & Ethics in Society**, 5(2/3), 59-78.
- Fulton, B., Botticelli, P., & Bradley, J. (2011). DigIn: A hands-on approach to digital curation curriculum for professional development. **Journal of Education for Library and Information Science**, 52(2), 95-109.
- Garcia-Macro, Francisco-Javier. (2011). libraries in the digital ecology: reflection and trends. **The Electronic Library**. 29(1), 105-120
- Greer, R. C., Grover, R. J. & Fowler, S. G. (2007). **Introduction to library and information professions**. Westport, CO. : Libraries Unlimited.
- Horodyski, J. (2010). A Digital asset management curriculum: An Information science perspective. **Journal of Digital Asset Management**, 16(1), 13-21.

- Karisiddappa, C. R. (2004). **Library and information curriculum for the developing countries**. World Library and Information Congress: 70th IFLA General Conference and Council 22-27 August 2004, Buenos Aires, Argentina.
- Liu, Y. Q. (2004). Is the education on digital libraries adequate?. **New Library World**, 105(1/2), 60 – 68
- Nantapichai, S., Sirichai, S., Kaeophanuek, S., & Suriyapaiboonwattana, K. (2011). **The Curriculum assessment of the Bachelor of Science in Information Management Program (Revise edition 2006)**. (In Thai). Nakhon Si Thammarat Province : Walailak Univerisity.
- Promerantz, J, Wildemuth, B. M., Yang, S., and Fox, E. A. (2006). Curriculum development for digital libraries. **JCDL'06, June 11-15, 2006**, 175-184.
- Promjui, S. (2001). **Technique of Project Evaluation**. (In Thai). Nontaburi : Sukhothai Thammathirat Open University.
- Shinebourne, J. (1995). Information management paradigm, curriculum and profession in the centre for information management, Thames Valley university. **Library Management**, 16(6), 37-40.
- Sreenivasulu, V. (2000). The Role of a digital librarian in the management of digital information system. **The Electronic Library**, 18(1), 12-20.
- Tammaro, A. M. (2006). **IT profiles and curricula for digital libraries in Europe**. Retrieved 15 November 2011, from http://dspace-unipr.cilea.it/bitstream/1889/1185/1/Tammaro_LIDA_2006.pdf.
- University of Arizona, School of Information resources and Library Science. (2011). **Welcome to Digin**. Retrieved 15 November 2011, from <http://digin.arizona.edu/>
- Walailak University, School of Informatics. (2006). **The Bachelor of Science in Information Management Curriculum (Revise edition 2006)**. (In Thai). Nakhon Si Thammarat : Information Management Program, School of Informatics, Walailak Univerisity.

Yang, S., Fox, E. A., Wildemuth, B. M., Pomerantz, J., & Oh, S. Interdisciplinary curriculum development for digital library education. In Sugimoto, S. et al. (Eds.). **ICADL 2006, LNCS 4312**, 61-70.